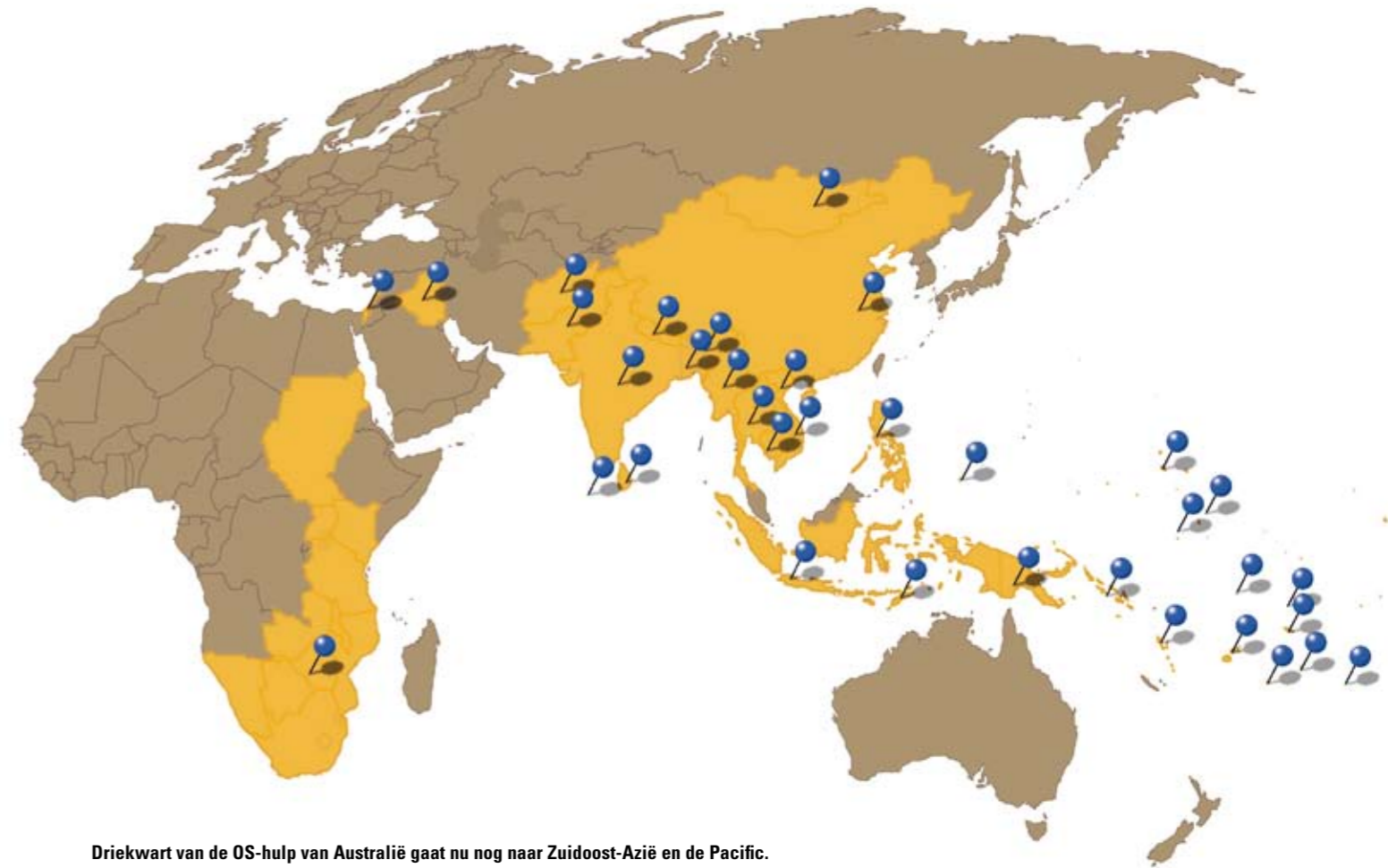

Hulp uit Australië

In 2007 verhoogde Australië het OS-budget drastisch. Het land wilde niet langer een geïsoleerd westers eiland zijn, maar deel uitmaken van de regio waarin het ligt. Grote delen van landen in de omgeving van Australië zijn straatarm en kwetsbaar vanwege natuurrampen. Daarom is het volgens de huidige regering van belang om daar hulp te bieden.

TEKST MICHEL HEGENER BEELD AUSAID (KAART), WORLDVISION

Driekwart van de OS-hulp van Australië gaat nu nog naar Zuidoost-Azië en de Pacific.

Op de wereldkaart is de plaats van Australië onveranderlijk, gevoelsmatig lijkt het continent op drift. Tot 1967-'73 waren uitsluitend blanke immigranten welkom – nu wordt alleen nog geselecteerd op vaardigheden. Tot de jaren tachtig was het land omgeven door hoge tariefmuren – nu bestaan die alleen nog voor auto's en kleding, en ze dalen. De Australische dollar zat lang vastgeklonken aan de Amerikaanse – en zweeft sinds 9 december 1983. Niet toevallig ging Australië open tijdens de opkomst van nieuwe zuidoost Aziatische economieën. Internet en lage vliegtarieven versnelden het eind van het deels zelfgekozen isolement. 'Een jaar of tien geleden kwam de grote omslag', zegt Tim Costello, directeur van World Vision Australia, de grootste ngo van dit land, in een café in Melbourne, de meest Europese stad. 'Onze ouders en grootouders hoopten Brussel, Londen of Washington te zien als ze 's ochtends de gordijnen openden. We accepteerden niet wat we waren – een westerse basis in het verkeerde gebied. Maar de generatie van nu reist heel Azië af. Verreweg het grootste deel van onze handel zit hier. Azië is onze toekomst.'

'Verreweg het grootste deel van onze handel zit hier. Azië is onze toekomst'

Daarmee noemt Costello een van de redenen waarom Australië in 2007 koos voor een drastische verhoging van het OS-budget: Australië wil niet langer een westers eiland zijn in een exotische, enigszins vijandige omgeving, maar deel van de regio die zich uitstrekt van India in het westen tot Tuvalu

Tijdens de opening van het pakhuis in Brisbane op 28 oktober 2008 bekijken de heren een van de voorraadartikelen: een waterfilteringspomp. In het midden Bob McMullan, onderminister van Ontwikkelingssamenwerking; links van hem Tim Costello, CEO WorldVision Australia; geheel rechts Andrew Hewett, Executive Director van Oxfam Australia.

en Kiribati in het oosten en Zuid-Korea in het noorden. Grote delen van dat gebied zijn straatarm en kwetsbaar. En dus is het volgens de huidige regering logisch om hulp te bieden – aanzienlijk meer hulp dan onder de conservatieve regering van John Howard die op 24 november 2007 werd weggevaagd tijdens verkiezingen. Een Labour-regering onder premier Kevin Rudd trad aan en koos voor een stijging van het OS-budget van 0,3 nu naar 0,5 procent van het BNP in 2015, de snelste groei van een sector binnen het hele Australische overheidsbudget. De wereldwijde economische crisis heeft in dat streven geen verandering gebracht, liet de regering begin dit jaar weten.

Nationaal belang

De achterstand ten opzichte van andere westerse donoren was groot. OECD landen geven gemiddeld 0,45 procent van hun BNP. Dit jaar gaat er per hoofd van de Australische bevolking 85 euro (168 Australische dollar) belastinggeld naar OS – in Nederland is dat 344 euro. De stijging naar 0,5 procent van het BNP is deels een poging in de pas te lopen met de rest van de OECD.

En verder? Altruïsme? Ook. Maar de Australiërs maken er geen geheim van dat eigenbelang een belangrijke motivatie is. Bob McMullan, parliamentary secretary (lees: onderminister) voor ontwikkelingssamenwerking, zegt: 'Het zou naïef zijn

om niet te denken dat we hier een nationaal belang hebben. Maar we voelen ook een speciale verplichting jegens onze burens.' Hij denkt daarbij onder meer aan noodhulp bij natuurrampen. De tsunami (2004) en de cycloon Nargis (2008) in Myanmar vonden plaats in de buurt van Australië – niet in de buurt van Amerika of Europa. De klimaatvluchtelingen van de nu onderstromende Carteret Eilanden bij Papoea-Nieuw-Guinea zijn volgens Costello de eersten van velen in de regio. Hij voorziet: 'Straks volgt Bangladesh, ook dichtbij Australië.'

McMullan opende in oktober 2008 een enorm nieuw pakhuis bij Brisbane, een gezamenlijk project van World Vision, het Rode Kruis, Oxfam en de regeringshulporganisatie Aus-AID. Daar wachten noodhulpgoederen op de volgende natuurramp bij burens van Australië. Het depot ligt niet toevallig aan de kant van de eilanden in de Pacific. McMullan: 'Want juist daar verwacht de wereldgemeenschap dat Australië samen met Nieuw-Zeeland de leiding neemt bij rampen.'

Focus in Azië

Nog een reden voor de opmerkelijke omslag van het Australische OS-beleid is de signatuur van Labour in het algemeen en van de Rudd-regering in het bijzonder. Rudd zelf, opgegroeid in een groot en arm gezin, spreekt vloeiend Chinees. Dat zegt al veel. Hij was persoonlijk een van de grote voorstanders van meer OS-geld en nam dat punt in de zomer van 2007 op in het verkiezingsprogramma, ook al wist hij dat het geen stemmentrekker zou zijn. McMullan benadrukt verder dat deze regering, in tegenstelling tot de vorige, veel vertrouwen heeft in de World Bank, de Asian Development Bank, Unicef, het WFP en andere multilaterale organisaties. Nieuw is ook een gedeeltelijke verschuiving van de OS-bestedingen richting Afrika – naar Australische begrippen is dat zelfs revolutionair. Nu gaat driekwart van de bilaterale OS-hulp naar

de directe geografische omgeving van Australië.

Het vehikel voor alle OS-hulp van de overheid is het oppermachtige AusAID, een regeringsorganisatie die in 2008-2009 2,9 miljard Australische dollar krijgt van het totale OS-budget van 3,7 miljard dollar, bijna tachtig procent. Omdat AusAID geheel vanuit de regering wordt aangestuurd, kan de regering ook dicteren om, bijvoorbeeld, bijna al het geld uit te geven aan de burens van Australië en niet aan Afrika of Latijns-Amerika, waar Australië weinig heeft te winnen. Dat standpunt wordt nu langzaam verlaten door de regering. McMullan: 'De focus blijft in Zuidoost-Azië en de Pacific, maar

'Het zou naïef zijn om niet te denken dat we hier een nationaal belang hebben'

we gaan relatief meer doen in zuidelijk Azië en in Afrika.'

World Vision – een mondiale Christelijke hulporganisatie – komt al lang in Afrika. Costello: 'Wij werken in 62 landen waarvan 27 in Afrika. Voor veel Australiërs is armoede zwart.' Na de Ieren doneren de Australiërs het meeste geld aan armoedebestrijding. World Vision Australia alleen al ontvangt 250 miljoen dollar per jaar aan collectes in kerken, opbrengsten van sponsorlopen en de verkoop van door Australische huisvrouwen zelfgebakken taarten. In zoverre is Australië nog steeds deel van het Westen. Vreemd is wel dat alle Australische ngo's bij elkaar nog geen vier procent van het overheids OS-budget ontvangen (gemiddeld is dat bij donorlanden rond de negen procent, ook in Nederland). Ook dat gaat veranderen, belooft McMullan, al weet hij noch

Costello hoeveel extra de ngo's gaan krijgen. Eén goede reden is dat een organisatie als World Vision een overvloed aan onuitgevoerde projecten klaar heeft liggen, terwijl McMullan erkent dat de geplande groei van het OS-budget vraagt om bezinning. Hoe besteed je al dat geld effectief? McMullan: 'Een erg belangrijke vraag.' Costello: 'Veel mensen hier zijn cynisch over de effectiviteit van de overheid. Als er zoveel meer hulp wordt gegeven zou het verstandig zijn dat deels via de ngo's te doen. Als het weer allemaal via AusAID loopt, kunnen kiezers gaan roepen dat het verspilling is.' AusAID is een regeringsapparaat, maar de grote en kleine Australische ngo's hebben samen een zeer brede basis onder de bevolking: de steun en het geld komen uit duizenden dorpen, wijken en kerkgemeenschappen. Een grotere rol voor de ngo's is daarvoor een instrument om de electorale steun te behouden voor de enorme groei van de Australische ontwikkelingshulp. In Nederland is zo'n kunstgreep vermoedelijk zinloos omdat de ngo's, de vier MFO's in het bijzonder, minder vast zitten aan plaatselijke gemeenschappen en al veel overheidsgeld krijgen.

Onder de radar

Als het over OS gaat, is de overheid vrijwel gelijk aan AusAID. Ngo's krijgen hun overheidssteun via AusAID, net als alle multilaterale hulporganisaties, behalve de World Bank en de Asian Development Bank. AusAID is een opmerkelijke organisatie en niet alleen vanwege het megabudget. Verrassend is ook dat niemand van AusAID iets tegen de pers mag zeggen – bijvoorbeeld tegen een journalist uit Nederland die wil weten hoe en waarom het OS-beleid ineens verschuift. 'You can find it all on our website', onthult chef-voorlichting Sonya Neufeld na het zoveelste verzoek om een interview. Maar daarvoor waren we niet helemaal naar Canberra gekomen, waar AusAID resideert temidden van alle ministeries. De enige die iets mag zeggen, aldus Neufeld, is de hoogst verantwoordelijke, Bob McMullan, en die heeft het te druk. Pas na interventie van de Australische Ambassade in Den Haag wist McMullan tijd te vinden. 'You mean: on the record?', reageert Costello op de vraag waarom AusAID zo geheimzinnig doet. Als de bandrecorder weer loopt en hij on the record verder gaat: 'De economie heeft het zwaar en dan gaan mensen extra kritisch kijken naar de werkwijze en bestedingen van een organisatie als AusAID. En AusAID zit met een erfenis uit de tijd van Howard toen ze helemaal niets mochten zeggen en onder de radar bleven.'

De OS-ambities van de regering Rudd gaan ver, de bijnaverduubeling van het budget is maar één aspect. McMullan (61) – die zich veertig jaar geleden profileerde als Vietnamdienstweigeraar en ministersposten bekleedde tijdens diverse

Labour-regeringen – wil ook werken aan de herstructurering van VN-organisaties, die veel meer geld van Australië gaan krijgen dan voorheen. Inhoudelijk gaat Australië zwaar inzetten op schoon drinkwater en hygiëne, en, een persoonlijke voorkeur van McMullan, gehandicaptenzorg. 'In arme landen zijn gehandicapten de armsten onder de armen en ze ontvangen relatief veel te weinig hulp van donorlanden. Het wordt

'Wij gaan veel uitgeven aan scholing voor gehandicapten en aan verkeersveiligheid'

vaak gezien als een gezondheidsprobleem, maar in feite gaat het over rechten en gelijke kansen. Wij gaan veel uitgeven aan scholing voor gehandicapten en aan verkeersveiligheid.'

Rudd zelf manifesteert zich sinds zijn aantreden als kampioen van een nieuwe wereldorde. John Howard opeerde vooral bilateraal en vooral met het Westen, Amerika in het bijzonder – de huidige minister van Buitenlandse Zaken, Stephen Smith, inaugureerde op 9 oktober in Parijs een nieuw Australia-EU Partnership Framework. Howard riep Australië in 2003 dienstbaar uit tot deputy sheriff van Amerika in de War on Terror – Rudd kapittelde president Bush tijdens een telefoongesprek in oktober 2008 over diens voornemen de kredietcrisis in G7-verband aan te pakken. Dat was iets voor de G-20, vond Rudd, die een half uur op Bush insprak met als resultaat de G-20 top in Washington op 15 en 16 november 2008, de eerste waarbij de G-20 regeringsleiders aantraden.

Los van nood- en ontwikkelingshulp is Australië al jaren wereldkampioen vrijhandel en uitgesproken voorstander van hervatting van de Doha Round van de World Trade Organization die in juni 2008 vastliep. Vrijhandel is deels eigenbelang, maar Australië bepleit ook steeds het belang van de arme landen. Mede daarom: bijna geen importheffingen, vrijwel geen subsidies voor de boeren. 'Geen enkel rijk land geeft aan de eigen landbouwsector zo weinig steun als Australië', garandeert de woordvoerder van het Ministry of Foreign Affairs and Trade. Zijn chef, Minister van Handel Simon Crean, stelde onlangs: 'Een samenhangende politiek van handel en hulp biedt de beste mogelijkheid voor duurzame economische groei en meer macht voor de armen van deze wereld.' Het had holle retoriek kunnen zijn, maar Australië meent het en ligt in dit opzicht voor op de rest van het Westen – of beter: op het Westen. ■